

Asia: VM003:00/2017 VM/155/03.01.00/2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 5 §, 6 § ja 7 §:n 1 momentin kumoamisesta

1. Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Trafi pitää kannatettavana esityksen tavoitteita edistää julkisen sektorin digitaalisten palveluiden laadukasta ja tietoturvallista tarjoamista sekä parantaa erityisryhmien edellytyksiä selvitä omatoimisesti digitaalisten palvelujen käytöstä. Trafi toteaa, että tavoitteiden tehokkaan saavuttamisen kannalta sääntelyssä olisi järkevää ja kustannustehokasta kiinnittää tietyiltä osin enemmän huomiota palveluiden monimuotoisuuteen ja erityisesti niiden käyttäjäryhmiin.

2. Kommentit lakiehdotuksen pykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

1 luku: Yleiset säännökset

Lakiehdotuksen 3 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan lakia ei sovelleta työpaikoilla käytettäviin rajalliselle määrälle henkilöitä tarkoitettuihin intranet- ja ekstranet –verkkosivustoihin ja mobiilisovelluksiin; kuitenkin lakia sovelletaan viranomaisen henkilöstöhallinnon digitaalisiin palveluihin. Lainkohdan perusteluissa tämän on kerrottu koskevan tilanteita, joissa työpaikoilla intra- ja ekstranet-verkkosivustoja ja mobiilisovelluksia käytettäisiin työpaikan sisäiseen viestintään, erilaisten työnantajan sisäisten tehtävien suorittamiseen sekä ohjelmistoihin, joiden avulla hoidetaan esimerkiksi taloushallinnon tai projektihallinnan tehtäviä.

Lainkohdan ja perustelujen perusteella jää edelleen epäselväksi rajausta siitä, mihin intra- ja ekstranet –verkkosivustoihin lakia sovelletaan. Viranomaisella voi olla esimerkiksi erilaisille rajatuille sidosryhmille tarkoitettuja ekstranet-sivustoja, joiden käyttäjäryhmiin ei kuulu yksittäisiä kansalaisia. Lain jatkovalmistelussa tulisi tarkemmin määritellä, sovelletaanko lakia myös sellaisiin ekstranet-sivustoihin, jotka on tarkoitettu viranomaisen ja sen yhteistyötahojen väliseen tiedotukseen ja vuorovaikutukseen.

Lain soveltamisalassa ei ole huomioitu tarkemmin myöskään sitä, mille tahoille tai käyttäjärhyhmille viranomaisen sähköiset palvelut on tarkoitettu. Lain vaatimuksia digitaalisten palveluiden saavutettavuudesta olisi sovellettava lähtökohtaisesti kaikissa palveluissa kohderyhmästä riippumatta. Tältä osin Trafi haluaa tuoda esiin, että osa palveluista on tarkoitettu esimerkiksi sellaisiin ammattiryhmiin kuuluville henkilöille, joilta vaaditaan terveydentilan osoittamista voidakseen toimia kyseisessä ammatissa. Samoin esimerkiksi ajokorttiin liittyvät palvelut on tarkoitettu henkilöille, joiden terveydentilan on vastattava ajokortin saamisen edellyttämiä terveysvaatimuksia. Trafi toivoo, että lain jatkovalmistelussa arvioidaan, onko saavutettavuuden edellyttäminen kaikilta digitaalisilta palveluilta käyttäjärhyhmästä riippumatta tarpeellista, vai onko esimerkiksi erityislaitteiden käyttöä koskevista saavutettavuusvaatimuksista mahdollista poiketa, jos tietyn palvelun käyttäjärhyhmässä ei säädettyjen terveysvaatimusten vuoksi voi olla lainkaan vammaisia henkilöitä. Trafi katsoo, että edellä mainitun seikan voisi tuoda selkeämmin esiin ainakin lain 8 §:ssä, jossa säädettäisiin kohtuuttoman rasisitteen perusteella tehtävistä saavutettavuusvaatimusten poikkeuksista. Valmistelussa tulisi arvioida, täyttäisikö kohtuuttoman rasisitteen edellytykset jo yksistään se, ettei palvelulla voi olla lainkaan vammaisia tai muihin erityisryhmiin kuuluvia käyttäjiä, vai onko kaikissa tilanteissa ilmeittävä ongelmia kyseisen palvelun toteuttamisessa saavutettavana, ja sen jälkeen tehtävä kattava kokonaisarviointi ottaen huomioon muun muassa palveluntarjoajan koko ja taloudellinen asema. Trafin näkemyksen mukaan hallinnollista taakkaa voitaisiin keventää sääntelyllä, jossa saavutettavuusvaatimuksista voitaisiin poiketa ehdotetun 8 §:n vaatimuksia kevyemmin perusteellisesti tietyn palvelun tai sen osan käyttäjärhyhmän perusteella.

Lisäksi saavutettavuusvaatimusten osalta olisi selkeyden vuoksi hyvä täsmentää, sovelletaanko vaatimuksia myös sellaisiin asiointipalveluihin ja verkkosisältöihin, jotka on suunnattu vain yrityksille tai muille oikeushenkilöille.

2 luku: Viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestäminen yleisölle

-

3 luku: Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

Trafi on kommentoinut myös 3 luvun säännöksiä edellä kohdassa "1 luku: Yleiset säännökset", koska 1 ja 3 lukujen kommentit liittyvät toisiinsa.

4 luku: Saavutettavuusvaatimusten valvonta ja oikeussuoja

-

5 luku: Erinäiset säännökset

-

3. Kommentit vaikutusten arviointiin

-

4. Muut kommentit

-

Äijälä Aino
Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi